

ВІДЗИВ

офіційного опонента доктора медичних наук, професора Саричева Леоніда Петровича на дисертаційну роботу Чабанова Павла Вікторовича на тему «Діагностика та лікування хворих на нейрогенні розлади сечовипускання з поєднаною патологією дистальних відділів товстої кишки», поданої на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.06 – урологія.

Актуальність обраної теми. Нейрогенний сечовий міхур займає одне з провідних місць серед патології нижніх сечових шляхів. Часто діагностується у пацієнтів після черепно-мозкової травми, ушкодження спинного мозку, інсульту, у хворих на цукровий діабет, розсіяний склероз, тощо. Оскільки тазові органи мають спільне ембріональне походження, кровопостачання та іннервацію, нейрогенні розлади сечовипускання часто поєднуються з порушенням функції дистального відділу товстої кишки. Поєднана нейрогенна патологія тазових органів посилює тяжкість хворих, порушує працездатність, призводить до психологічної та соціальної дезадаптації. На сьогодні не визначено комплексу досліджень, які б давали вичерпну інформацію про варіанти і ступінь порушення функції дистальних відділів товстої кишки в залежності від тону детрузора. Вищезазначене зумовило актуальність дослідження, спрямованого на пошук ефективних методів діагностики та лікування хворих з поєднаною нейрогенною патологією тазових органів.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана згідно з планом науково-дослідних робіт ДУ „Інститут урології НАМН України” і є фрагментом планової науково-дослідної роботи, номер державної реєстрації 0114U000099. Дисертаційна робота пройшла біоетичну експертизу (протокол № 15 від 04.11.2016 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, їх достовірність та новизна. Дисертант поставив за мету підвищити ефективність комплексного лікування хворих з поєднаною нейрогенною патологією нижніх сечових шляхів і дистальних відділів товстої кишки.

Робота базується на достатньому за об'ємом клінічному матеріалі - результатах комплексного обстеження та лікування 252 хворого з поєднаною нейрогенною патологією нижніх сечових шляхів і дистальних відділів товстої кишки, глибокому аналізі вітчизняної та зарубіжної літератури, адекватних поставленій меті методах дослідження.

Висновки та наукові положення достовірні, логічно витікають із матеріалів дослідження.

Повнота викладу отриманих результатів дисертаційної роботи у наукових фахових виданнях. За темою дисертації опубліковано опублікована 31 наукова праця (5 самостійно), із них 25 статей у фахових наукових виданнях, рекомендованих МОН України, 6 тез у матеріалах науково-практичних конференцій, 7 патентів.

Значимість одержаних результатів для науки та практики полягає в тому, що автором встановлено причинно-наслідковий взаємозв'язок між дегенеративно-дистрофічними змінами нижніх відділів хребта та порушенням іннерваційних процесів, що забезпечують акт сечовипускання та дефекації.

Запропоновано комплексний підхід щодо топічного виявлення ланок та характеру порушення тонусу детрузора, дистального відділу товстої кишки та їх сфінктерного апарату.

Виявлені особливості клінічного перебігу нейрогенних розладів у хворих із поєднаною патологією детрузора та дистального відділу товстої кишки в залежності від статі, віку і варіантів функціонального порушення іннервації тазових органів.

Патогенетично обґрунтовані концептуальні принципи лікування із застосуванням фармакологічних і нефармакологічних методів в залежності від тонусу детрузора, дистального відділу товстої кишки та їх сфінктерного апарату.

Матеріали дисертаційної роботи впроваджені у навчальний процес на кафедрі урології НМАПО ім. П.Л. Шупика, у клінічну практику в ДУ «Інститут урології НАМН України», Київській, Дніпропетровській, Одеській та Чернігівській областях, що підтверджено актами впровадження.

Оцінка змісту та якості оформлення дисертаційної роботи.

Дисертація викладена українською мовою на 319 сторінках машинопису відповідно до загальноприйнятого плану побудови наукового дослідження. Складається із вступу, огляду літератури, 5 розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення отриманих результатів, висновків, практичних рекомендацій. Ілюстрована 99 таблицями, 42 малюнками. Бібліографічний показник включає 346 джерел, із них 201 зарубіжних авторів.

У вступі розкрита сутність і сучасний стан проблеми, обґрунтовано доцільність, сформульовано мету й задачі дослідження.

Аналіз джерел інформації свідчить, що порушення евакуаторної функції товстої кишки частіше має місце у пацієнтів з нейрогенними розладами сечовипускання. При цьому бракує повної картини механізмів взаємозв'язку означених патологічних станів. Різноманітність причин та комбінацій порушення функції тазових органів робить діагностику та обґрунтування лікувальної тактики занадто складним завданням. Не розроблені діагностичні критерії та стратегія лікування в залежності від варіантів порушення функції тазових органів. Автор ретельно аналізує переваги і недоліки окремих методів діагностики та лікування в залежності від віку, статі, тонуусу детрузора, дистального відділу товстої кишки та їх сфінктерного апарату.

Розділ 2 характеризує матеріали і методи дослідження. Методики анкетування, загальноклінічних, електроміографічних, уроколодинамічних, ультразвукових та рентгенологічних методів дослідження сучасні. Дисертантом розроблений власний комплекс електроміографічних та уродинамічних досліджень, які дозволяють об'єктивізувати інформацію про патофізіологічні механізми, що лежать в основі розвитку симптомів нейрогенної дисфункції тазових органів. Статистична обробка матеріалу із залученням сучасних методів математичної статистики дозволила підтвердити достовірність одержаних результатів.

Розділ 3 присвячений обґрунтуванню принципів комплексного лікування хворих з поєднаною нейрогенною патологією тазових органів в залежності від тонуусу детрузора, дистального відділу товстої кишки та їх сфінктерного

апарату. Враховуючи, що іннервація сечового міхура та товстої кишки походить з одних і тих же сегментів спинного мозку, дисертант акцентує увагу на виборі лікувальної тактики виходячи з результатів електроміографічних та уроколодинамічних досліджень.

Розділи 4-7 висвітлюють результати лікування хворих з поєднаною нейрогенною патологією тазових органів в залежності від віку, статі, тону детрузора, дистального відділу товстої кишки та їх сфінктерного апарату.

Автор акцентує увагу на те, що більше половини хворих були у найбільш продуктивному віці - 18-54 роки. За результатами фізикального обстеження органічних уражень м'язових структур замикального апарату сечового міхура та прямої кишки у досліджуваної групи хворих не виявлено. Функціональні порушення сечовиділення та акту дефекації були обумовлені нервово-рефлекторними розладами м'язових структур тазового дна. При рентгенологічному обстеженні у 82% хворих були виявлені дегенеративно-дистрофічні зміни нижньогрудного і люмбосакрального відділів хребта.

На підставі проведеного дослідження встановлено, що електростимуляція покращує кровообіг, підвищує прохідність нервового збудження, прискорює регенерацію пошкоджених нервів і, навіть при повному порушенні провідності нерва, гальмує розвиток атрофії і склеротичних змін детрузора.

Автор ретельно аналізує особливості лікувальної тактики в залежності від варіанту порушення функції тазових органів. Доведено, що ефективність електростимуляції знаходиться в прямій залежності від ступеня зниження показників нервово-м'язових структур детрузора, дистального відділу товстої кишки та їх сфінктерного апарату.

Розділ 8 присвячений оцінці ефективності лікування хворих з окремими варіантами порушення функції тазових органів. За клінічною симптоматикою та показниками електроміографії, урофлоуметрії і латентного періоду бульбокавернозного рефлексу статистично значуще покращення стану пацієнтів наближалось до 90%, а через 36 місяців залишалось на рівні 80%.

В останньому розділі дисертант узагальнює отримані результати в контексті з даними літератури.

Висновки у повній мірі відображають результати наукової роботи.

Таким чином, поставлені мета і задачі дослідження вирішені.

Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації.

Рекомендації щодо впровадження результатів дослідження.

Результати наукового дослідження дозволили обґрунтувати комплексний підхід до лікування хворих з поєднаною нейрогенною патологією тазових органів в залежності від тону детрузора, дистального відділу товстої кишки та їх сфінктерного апарату. Рекомендуються для впровадження у клінічну практику та навчальний процес у медичних вузах і післядипломній підготовці лікарів-урологів, проктологів, невропатологів, фізіотерапевтів.

Зауваження до дисертаційної роботи.

За своєю актуальністю та науковою новизною, яка полягає у підвищенні ефективності лікування хворих з поєднаною нейрогенною патологією тазових органів, оригінальним дизайном дослідження та манерою викладення матеріалу робота складає гарне враження.

Принципових зауважень немає. Слід зауважити, що розділи власних досліджень перевантажені цифровим матеріалом. Ряду висновків (1-5) бракує статистичного супроводу. Практичні рекомендації носять узагальнюючий характер. Однак, вищезазначене не впливає на високу оцінку роботи в цілому.

У порядку дискусії виникають запитання:

1. За Вашими даними, лікувальна тактика базувалась на результатах електроміографічних та уроколодинамічних досліджень чи в залежності від рівня ураження нервової системи?

2. Чи залежали, за Вашими спостереженнями, результати лікування від характеру ураження нервової системи (наприклад перенесений інсульт, травма спинного мозку, розсіяний склероз)?

3. Особливості лікувальної тактики у хворих з гіперактивним сечовим міхуром та гіпокінетичним тонусом детрузора з поєднаною патологією дистального відділу товстої кишки?

4. Чи впливали на результати лікування рівень гіперглікемії та тривалість захворювання на цукровий діабет?

Висновок

Дисертаційна робота Чабанова Павла Вікторовича «Діагностика та лікування хворих на нейрогенні розлади сечовипускання з поєднаною патологією дистальних відділів товстої кишки», є закінченим науковим дослідженням, що характеризується науковою новизною та сучасним підходом до реалізації складної, міждисциплінарної проблеми урології. За актуальністю теми, обсягом досліджень, науковою новизною, теоретичним значенням та практичною спрямованістю дисертаційна робота повністю відповідає вимогам п. 10 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановами Кабінету Міністрів України №567 від 24. 07. 2013 р. та №656 від 19.08.15 р., які ставляться до докторських дисертацій, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.06 «урологія».

Завідувач кафедри урології з судовою медициною
Української медичної стоматологічної академії
МОЗ України доктор медичних наук, професор

Л.П. Саричев